

ORIJENTACIJE

UVODENJE DJECE U SAKRAMENAT ISPOVIJEDI

Katehetsko pastoralni pristup

Susrećući se s ovim problemom obično se zadovoljavamo općenitim tvrdnjama i već unaprijed podvlačimo: odgoj djece u pripremi na ispovijed uspijeva u onoj mjeri u kojoj je dijete dostupno i ispravno uvađano u ovaj sakrament, tj. u njegovo shvaćanje i doživljavanje. Ili još bolje, u onoj mjeri u kojoj se roditelji ili vjeroučitelji zajedno s djetetom upućuju na put prema ispovijedi kao progresivnom iskustvu vjere i života.

Kada se, međutim, pitamo što bi roditelji, vjeroučitelji ili uopće odgajatelji morali činiti, što bi bilo uputno da govore, kako se konkretno postaviti prema tom problemu, tada nastaju teškoće. Stoga ćemo u ovom članku pokušati naznačiti neke točke, odnosno konkretne postavke koje se odnose na temeljne stvarnosti grijeha, ispovijedi i pomirenja, koje su međusobno usko povezane i po svojoj naravi eminentno katehetsko pastoralnog karaktera, te kao takve zadiru u svakodnevnu vjerničku praksu.

Smisao grijeha

Kada se zaustavimo na samom pojmu grijeh onda redovito pomislimo na naša nevjerstva prema Božjoj ljubavi koja nam se bezgranično daje, koja nas privlači i pita. Grijeh je uvreda ili uništavanje našeg ljudskog suživota i zajedništva koje je Bog u svojoj ljubavi po svom Sinu Isusu Kristu htio učvrstiti s nama i za nas. Grijeh je svako zlo koje učinimo bilo sebi bilo drugome u bilo kom obliku. Tako se snaga zla produbljuje u svijetu i vrši svoj uvjecaj, a planovi Božji, koji su planovi ljubavi i dobrote nerijetko bivaju frustrirani i sprečavani. Grijeh ima, dakle, ne samo individualnu nego i komunitarnu, socijalnu dimenziju. Ideje tako postavljene upućuju na posljedice, ali i na ozbiljnu potrebu razumijevanja stvarnosti grijeha kod djece.

Kako ne valja djeci govoriti
o grijehu

Ne moramo naučiti katalog nedosta-

taka ili prekršaja da bismo djeci mogli reći: »Učiniš li ovo, učinio si grijeh!« Ne radi se o tome, da se djetetu utuvljuje smisao krivnje, jer on stvara psihozu, nego radije o tome, da se promiče smisao za odgovornost.

Nisu prihvatljiva na pr. ovakva izražavanja: »Jer si to učinio (la), Gospodin te ne voli!« No, još je manje prihvatljivo da se grijeh stavlja u odnos s kaznom: »Gospodin će te kazniti. Ići ćeš u pakao!«

Veoma je osjetljiv i dvoznačan i ovaj izražaj: »Grijehom se nanosi uvreda Bogu.« Tako se psihološki u djetetu uvlači osjećaj da nas Bog ne želi vidjeti. Međutim, stvar stoji u obratnom: nije Bog taj koji nas ne želi vidjeti, nego smo mi ti koji ne svraćamo pažnju na njega!

Nećemo djetetu govoriti ni o razlikama između tzv. teškog ili »smrtnog« i lakog grijeha, barem ne pojednostavljeno. Vrednovanje teškog grijeha je su-subjektivno i mnogo puta teško. Kod djeteta koje je psihički i intelektualno još nezrelo, ne može se govoriti o nekom svijesnom pristanku na grijeh.

Konačno, ne stavljajmo slobodnostučinjene od djeteta u direktan odnos s Bogom. Pitanje koje treba postaviti djetetu nasuprot njegovim pogreškama mora biti temeljeno na pozitivnom pristupu. Na pr.: »Jesi li učinio (la) kako bi to učinio Isus? Jesi li se vladao (la) kako to Isus tvoj prijatelj očekuje od tebe?«

Kako se može djeci govoriti o grijehu

Bog nas ljubi. U Kristu svom Sinu, pokazao nam je kako se ljubi bez granice. Bog nas sve ljubi kao svoju djecu. Tako sačinjavamo jednu jedinu obitelj.

Kada ne učinimo ono što Bog od nas očekuje i kada smo ga makar samo na čas zaboravili, tada se od njega udaljujemo. Udaljujući se malo po malo od njega, udaljujemo se pomalo i od cijele obitelji Božje, koja je Crkva.

Može se djeci govoriti o »grijehu«, a da se odmah i ne spomene ta za njih apstraktna riječ ili pojam. Djeca, naime, već oko sedme i osme godine mogu razumijeti da je nešto po sebi griješno, tj. loše. Kada na pr. netko ne želi ništa znati o Bogu, kada ga Bog uopće ne interesira, nego mu čak okreće leđa i izruguje mu se, dijete odgajano u vjeri osjetit će da tu nešto nije u redu, da takav čovjek nije prijatelj Božji ni prijatelj onih koji u njega vjeruju. No na takav stav prema Bogu većina djece gotovo uopće i ne misli. Stoga rješenje ne stoji u govoru o grijehu, nego u predstavljanju dobra koje treba učiniti na vidljiv i konkretan način.

Isus nam je dao primjer kako valja činiti dobro. Kada ne učinimo neko dobro koje smo trebali učiniti, osjećamo se krivima. I djeca veoma dobro razumiju da su često sebična, da previše misle samo na sebe a veoma malo na druge. U takvoj situaciji treba djetetu dati do znanja da ne živi samo za sebe, da nije sâm na ovom svijetu, nego da živi s drugima i da se prema tim drugima mora odnositi odgovorno.

Više nego o grijehu treba govoriti o grešniku. Grijeh nije, naime, neka stvar, nego vladanje. Svi smo grešnici, jer su naši odnosi prijateljstva s Bogom ometani unutarnjim stavovima nevjernosti. Djeca razumiju svoje nevjerno držanje i ponašanje, pogotovo u sebičnim stavovima prema drugima.

Zaključujući ove općenite napomene o grijehu, valja se prisjetiti, da naše grešno stanje ne prepoznavamo prema

nekom popisu grijeha, nego prema zahtjevima koji proizlaze iz traženja živoga Boga.

Formacija savjesti

Zahtjevi kršćanskog života kompleksni su i ne mogu se osvijetliti samo s nekoliko sati pouke o moralu ili grijehu, nego globalnim poučavanjem u vjeri. Radi se o formaciji savjesti.

Formacija savjesti ne poduzima se zbog toga da bismo se mogli ispovijediti, nego da živimo kao kršćani u zajedništvu s Bogom i s drugima prema planu Božjem.

Kako konkretiziramo u djeci ovu formaciju savjesti i objašnjavamo pitanje grijeha?

1. Dijete treba naučiti što konkretno znači ljubiti

Dijete treba znati da »biti dobar i ispravan« jest premalo. I ne moramo baš tako reći. To je previše površno izražavanje. Dijete treba konkretno naučiti što znači: »Ljubiti Boga i bližnjega«.

a) Ljubiti Boga znači:

— Vjerovati i imati povjerenja u njega, pa stoga i slušati ono što on govori. Na koji nam način govori i preko kojih posrednika? Ponajprije preko Biblije, zatim preko roditelja, vjeroučitelja, nastavnika, uopće odraslih kršćana. Taj govor treba slušati kako izvana tako i iznutra nas samih.

— Pitati se, što Bog očekuje od nas. Isus nam je svojim primjerom pokazao ono što nam valja činiti, stavove koje treba poduzimati ili podržavati, osjećaje kakve treba gajiti.

— Živjeti s Bogom koji stanuje u našem srcu i misliti na nj. Govoriti mu

sa spontanošću kako to čini dijete sa svojom majkom.

— Živjeti kako Bog želi. U našem ponašanju mora se odraziti i vidjeti koliko živimo u zajedništvu s Bogom.

— Govoriti s Bogom, hvaliti ga, zahvaljivati mu: činimo to svaki dan. To se zove molitva. Činimo to posebno na svetoj Misi u nedjelju.

b) Ljubiti bližnjega znači:

— Biti prijatelj svima, kao što je to bio Isus koji zajedno sa mnom može trajno biti prijatelj svih.

— Podnositi sve poput Isusa. Biti dobar prema onima koji ga vole i strpljiv prema onima koji ga zaboraviše ili mu okrenuše leđa.

— Ljubiti sve, tj. ne isključiti nikoga, kao što ni Isus nije nikoga isključivao iz okvira svoje ljubavi. Tako Isus može nastaviti trajno zajedno sa mnom ljubiti sve.

— Pomoći drugima kad imaju potrebu i kad to od nas očekuju, kao što je i Isus pomagao bez rezerve.

— Tješiti i biti blizu onih koji su žalosni, kao što je Isus donosio utjehu, da bi i danas mogli tješiti one kojima je to potrebno.

Dopustimo da stimulans Isusova primjera toliko uđe u nas koliko i manifestacija Božje ljubavi prema drugima posredstvom našeg djelovanja. Tako odgajamo smisao za pravu ljubav a ne za neko filantropijsko bratstvo. No ta ljubav neka ne bude samo horizontalna, nego neka u nju uđe i vertikalna dimenzija, tj. ona kršćanska. Nastavljajući tako objašnjavati što znači ljubiti bližnjega, treba se još pitati: Smije li se varati, krasti, činiti zlo ili štetu drugome? Što bi trebalo učiniti ako nam drugi učini nepravdu? Ako nas opkrada, napada, kleveće, mrzi? U svemu valja slijediti Isusov primjer koji nas nadah-

njuje kako da se u pojedinim situacijama vladamo kao kršćani.

2. Stimulirati djecu da prakticiraju dobro na konkretan način

Sve ono dobro koje konstantno i progresivno preporučujemo, djeca moraju naučiti prakticirati na konkretan način:

- u kući, obitelji
- na putu prema školi
- na rekreaciji i u igri s drugovima
- svuda gdje se susreću s ljudima.

To pozivanje na mjesta i konkretne dnevne momente djeteta, od velike je važnosti. Da dijete tu konkretnost u sebi integrira potrebno je da postavi ovakva ili slična pitanja:

- što mogu učiniti da mi u kući bude ljepše?
- kako mogu roditelje učiniti zadovoljnijima?
- što mogu poduzeti da među drugovima bude manje svađa?
- tko je potreban moje pomoći?

Evo neke vrste kataloga za progresivno (ne statičko!) stimuliranje djece na dobro, tj. *gdje, kako i kada* se može činiti dobro. Suprotno tome, grijeh sa svojim posljedicama jest: ne htjeti promijeniti vladanje i stavove koji su pogrešni, manjkavi; donošenje odluka ili izbora koji su malo ili nimalo dobri.

Značenje ispovijedi

Ispovijed je prije svega Božja akcija. Ili još bolje, inicijativa koja polazi od Boga. To je dar Božji, njegov poziv da se možemo njemu vratiti, približiti mu se, započeti uvijek iznova živjeti životom njemu blizim.

S naše strane to je prihvaćanje toga dara Božjeg, odgovor na njegov poziv, spremnost za prihvaćanje njegove vo-

lje, oživljavanje intenzivnijeg zajedništva s Bogom i našom braćom.

Bit ispovijedi osvjetljena je veoma dobro u prisposobi o izgubljenom sinu: »Ustat ću i vratit ću se ocu svome« (Lk 15, 18). Čovjek se vraća svome Bogu, koji ga oduvijek čeka svojom očinskom ljubavlju. Ispovijed je obraćanje i povratak, okrenuće čovjeka Bogu koji se oduvijek obraćao čovjeku, pogotovo u Isusu Kristu. Ispovijed znači ostavljanje zlih puteva, odbijanje lažnih ciljeva i usmjeravanje prema nečemu što je ispravno, istinsko i dobro.

Plod ispovijedi ako je shvaćena kao dar Božji, kao dinamika zajedništva života koji je sve više produbljen s Bogom i s braćom, ne može biti drugo do li duboka radost srca. Taj se plod konkretizira u jednoj novoj i velikodušnoj spremnosti prema bližnjemu, prema narodu Božjem, prema svijetu, jer nas je Krist sve ujedinio u sebi i omogućio nam da postanemo djeca Božja. Ne možemo se usmjeriti i približiti Bogu a da se prije toga ne usmjerimo i približimo bližnjemu. Tko prakticira ispovijed u njemu se razvija i raste veći senzibilitet i spremnost prema drugima, prema Crkvi i svijetu.

1. Posljedice odgoja djece za ispovijed

Djeci trebamo preporučiti duh i praksu ispovijedi. I kao uvijek, koliko je moguće, zajedno s njima poduzimati korake u tom smislu. Potrebno je uvesti ih progresivno prema onom osnovnom istraživanju koje je nužno za svakog kršćanina i kako to odgovara njihovoj dobi.

Ne treba nikada zaboraviti, da ako djeca ne budu uvedena u smisao i prakticiranje ispovijedi, teško da će za njih

sakramentat ispovijedi u budućnosti biti plodonosan, jer sakramentat ne čini drugo nego usredotočuje na to da se on živi intenzivno kao trajan stav i opredjeljenje. Dijete će tako postati pažljivo na slušanje onoga što Gospodin govori i onoga što je Isus učinio na osoban način.

Ako dijete nije u tom smislu bilo progresivno i konstantno odgajano, sakramentat ga ispovijedi neće u svoje vrijeme uvesti u otvorenost prema bližnjemu i u senzibilitet prema Crkvi i svijetu.

2. Kako djeci pomoći da shvate i žive u spremnosti za druge?

Shematski: govorimo im o ljubavi Božjoj ističući sve darove, kao i najveći dar, koji je Isus, naš prijatelj. Tražimo da se uspostavi osobni odnos s Isusom, prijateljem. Malo pomalo će razumijeti, da uputiti se prema Bogu i obratiti mu se znači: biti spreman živjeti s Isusom, uvijek iznova započeti novi život s njime, djelovati kao što bi on djelovao. Odavde važnost da se spoznaju činjenice i sadržaji Isusovih prisposoba. Naučit će da ne misle samo na sebe nego i na druge, kako je to Isus učinio; da budu spremni služiti, pomagati, voljeti, oprostiti. Da sve to polazi od konkretnih činjenica života i prema planu koji je prije svega horizontalan, to je očito.

Značenje pomirenja

Ako smo se grijehom udaljili od Boga, trebamo se njemu vratiti. Ako smo bili nevjerni Bogu, tj. njegovu savezu moramo ponovno uspostaviti priteljstvo s njime tražeći oprostjenje. Bog je uvijek vjeran svojoj ljubavi. On nas,

ukoliko mi to dakako želimo, pomiruje sa sobom. Tražiti oprostjenje jest ono, što mi nazivamo pokajanjem. Radi se o tome, da izgovaramo sa psalmitom: »Priznajem grijeh svoj« ne zaboravljajući da nadodamo: »Stvari mi, Bože, čisto srce« (Ps 50). Pod čistim srcem podrazumijevamo obnovljeni duh, »novi život« koji nam samo Bog može dati. To je povjerenje ljubavi koju Bog ima prema nama.

Pomirenje je u biti povratak Bogu i prema tome, jedan sasvim unutarnji čin, koji se očituje i izvana, u našem djelovanju. Ali više nego pokajanje zbog počinjenih grijeha, to je odluka cijele osobe, koja se odnosi na impostaciju cijelog života prema Bogu.

1. Smisao pomirenja posredstvom Crkve

Kako možemo biti sigurni da nas Bog pomiruje sa sobom? Krist je svojom smrću platio cijenu naših grijeha i uskrsnuvši kao prvina cijelog čovječanstva, ponovno nas je stavio u zajedništvo s Ocem. Krist je u svom uskrsnom otajstvu naše pomirenje. Ali Krist nastavlja svoj život u Crkvi. Čini prisutnim i ostvaruje svoj pashalni misterij posredstvom Crkve za koju je htio da bude pomirateljska institucija u svijetu. Posredstvom Crkve On nam, dakle, osigurava pomirenje. Eto, kako stvarnost Crkve kao komponente ulazi u pomirenje.

Tko se odjeljuje od Boga i otuđuje od njegova saveza otuđuje se i od Kristove Crkve kao institucije spasenja. Tko se želi povratiti Bogu treba se povratiti preko Crkve. U njoj djeluje Krist posredstvom svog Duha. Eto zašto se mora primati pomirenje (odrešenje od grijeha) od Crkve. Ili još točnije, od

onoga koji je zadužen za ovu službu, a ne jednostavno od zajednice. Treba se pomiriti s Crkvom, primivši od nje same pomirenje, koje označuje ponovni povratak.

No i bez ovog krajnjeg prekida s Bogom i njegovom Crkvom, svaki je grijeh, rekli bismo tako, atentat na napredak dobra braće u Kristu, i cijele ljudske zajednice koja od Krista prima vez jedinstva.

Griehom se, dakle, čovjek udaljuje i od blišnjega. Zbog toga se treba vratiti i ponovno snažnije približiti i drugima, posredstvom obnovljene i konkretne ljubavi za blišnjega i za svijet, pogotovo s učinkovitim pomirenjem prema onima prema kojima smo se pokazali kao slabi... To je nužno, jer ne možemo dijeliti ljubav prema Kristu od ljubavi prema onima koje Krist ljubi.

2. Glavni oblici pomirenja

Koji su različiti oblici ili načini preko kojih se ostvaruje pomirenje Božje s nama? Nabrojiti ćemo, bez pretenzije da budu iscrpni, samo neke ponajglavnije:

a) *Molitva*. Po molitvi u tajnovitosti našeg srca tražimo oprostjenje od Boga i milost da nas obnovi.

b) *Slušanje Riječi Božje*. Riječ Božja, ukoliko je prihvaćena vjerom, ne samo da nas pita, poziva, pokreće, pokazuje put, nego stvarno izvodi u nama ono što navješta.

c) *Priznanje i traženje oprostaja za naše krivnje*. Dosta je što o tome piše sv. Jakov: »Ispovijedajte jedni drugima grijeha i molite jedni za druge« (5, 16). Ne manje izražajni su i pasusi u: Mt 6, 14—15 i Poslanici Efežanina 4, 32.

d) *Priznanje grijeha i traženje oprostjenja u zajednici*. Onako kako stoji u Misi:

— na početku: »Ispovijedam se Bogu svemogućemu i vama braćo...«
»molim i vas, braćo... da se molite za me Gospodinu...«

— za Očenaš: »Otpusti nam duge naše kako i mi otpuštamo dužnicima našim...«

— Prije pričesti: »Gospodine nisam dostojan...«

Ali na poseban način to se ostvaruje u zajedničkim pokorničkim ne sakramentalnim slavljinama, koja imaju svoju vrijednost ispovijedanja i pomirenja i bez sakramentalnog održavanja. To se zahtjeva kada se radi o otpuštanju grijeha koji su stvarno vodili u smrt.

Ne podcjenjujmo ova slavlja i zajedničke oblike. Nemamo samo odnose s Bogom, niti samo činimo osobne grijeha, nego imamo i kolektivne odnose i činimo također i kolektivne i socijalne grijeha.

e) *Sudjelovanje u euharistiji izvodi pomirenje*, jer susret s Kristom, izvorom oprostjenja i pomirenja ponovno uspostavlja savez prijateljstva. Zbog toga čujemo riječi: »Ovo je krv novoga i vječnoga saveza koja će se proliti za vas...«

f) *Ne možemo izostaviti ni milostinju*. Odričemo se nečega da bismo dali drugima. I to je jedan od znakova obraćenja Bogu posredstvom ljubavi prema braći.

g) *Ne možemo zaboraviti ni odricanje*, koje nije toliko u smislu žalosti i mrtvljenja, koliko u novoj velikodušnosti rasta i ljubavi prema Bogu. To je postizavanje prave duhovne slobode koja nam dopušta da u svakom trenutku poduzimamo one izbore koje nam život donosi, jer svaki izbor uključuje snagom same stvari po koje odricanje.

h) *Konačno pomirenje povrhu svega jest sakrament ispovijedi*. Ovaj sakra-

menat je potreban da pomiri grešnike koji su odbili prijateljstvo Božje, koji su prekinuli savez i tako sami sebe isključili iz zajednice tijela Kristova, koje je Crkva. Ono je dobro, pravi Božji dar za sve, jer u njemu se puninom proslavljuje Božje djelovanje kojim nas Bog sve više privlači k sebi i obnavlja s nama svoj savez.

Ipak, ovaj će sakrament biti efikasan samo u onoj mjeri u kojoj mi efektivno i dubinski živimo sve druge načine pokore i konstantnog pomirenja s Bogom i s braćom.

3. Posljedice odgoja djece za pomirenje

1. Za pomirenje s Bogom nije najvažnija stvar nešto izvana učiniti, nego da se u nama nešto promijeni: u našem srcu, u našem načinu mišljenja i vladanja.

Reći ćemo djeci da se bol (pokajanje) sastoji u:

- priznanju onoga u čemu smo pogriješili
- spremnosti da budemo bolji
- volji da ponovno želimo živjeti s Bogom
- obraćanju s povjerenjem Bogu govoreći mu: *Sagriješio sam. Gospodine, oprosti mi. Pomozi mi, da mogu ponovno živjeti s tobom, blizu tebe. Daj mi srce sposobno da te ljubi, da se popravim u onome u čemu sam pogriješio.*

2. No isto je tako potrebno pomiriti se s drugima. Dijete treba da eksperimentira, iskusi pomirenje u susretu s onom osobom prema kojoj se nije dobro ponijelo:

a) Najmanju djecu treba naučiti tražiti oprost za svoje nevaljanštine od svoje braće i roditelja. A roditelji mo-

raju taj stav i volju djece prihvatiti ljubavlju i velikodušnošću, što ne znači da im pritom moraju sve dopustiti bez pravednog kažnjavanja za postupke.

b) U školskoj dobi progresivno se počava da pomirenje, osim uspostavljanja prijateljskih odnosa s Bogom uključuje i pomirenje s drugima. A to znači:

- ponovno započeti ljubiti druge
- ponovno se potruditi biti što ljubazniji i pravedniji s drugima
- tražiti oprost od drugih, ako ih se uvrijedilo, popraviti štetu ili zlo koje se nekome počinilo.

Potaknut ćemo djecu da razmišljaju na konkretan način:

- što mogu učiniti ako sam nekoga ražalostio?
- kako mogu popraviti ako sam nešto loše govorio o drugima?
- što mogu poduzeti da pomognem onome kome treba pomoći?

3. Došavši do ove točke, djeca mogu razumijeti, da nam je Bog oprostio ako se ponovno međusobno volimo. Budući da smo svi djeca iste Božje obitelji, sastajemo se zajedno u crkvi da kao u svojoj kući sudjelujemo za istim stolom i u istom jelu. U tom jelu daje nam se euharistijski kruh. Krist prisutan u Misi isti je onaj koji nam je svojom smrću i uskrsnućem zaslužio oprost za grijeha. On nas ujedinjuje sa sobom i pokazuje nam da nas voli, i da nam oprašta sve grijeha.

Mi dakle, idemo na Misu, jer nas Gospodin poziva i okuplja kao svoju djecu da sudjelujemo za njegovim obiteljskim stolom. S njime ćemo ljubiti i druge s kojima se susrećemo.

4. Razjasnit ćemo i smisao odricanja, ali nećemo voditi djecu prema sterilnim odgojnim oblicima kakve nalazimo u stripovima. Poučit ćemo ih radije:

— da poduzmu napor kako da napreduju u nekom konkretnom dobru koje se progresivno proširuje na sve sektore života;

— da se odgajaju u vježbanju volje, tj. u odricanju od vlastitih stvari i prohtjeva u korist općeg dobra.

5. Da odgojimo djecu za osjećaj zajedništva koje je jedno od temeljnih dužnosti za kasnije razumijevanje funkcije Crkve i ispovijedi, dat ćemo im razumijeti, da svaki od nas na svoj način griješi i da se svaki na svoj način mora boriti protiv zla i tražiti oprostene od Boga i braće, i to u Crkvi, gdje svi zajedno izgovaramo Bogu svoj ponovni »da«!

Potom valja naznačiti da je moguće sastati se i izvan crkve i slaviti tzv. pomirbena slavlja, tj.:

— slušati zajedno riječ Božju

— priznati zajedno svoje grijehe pred Bogom i braćom

— moliti zajedno oprostene.

To znači slaviti pomirbena slavlja. Samo poslije takvih etapa odgoja za ispovijed i u momentu jedne zadovoljavajuće psihičke zrelosti koja označuje početak odgovornih izbora, može započeti plodonosna bliža ili neposredna priprava na sakrament ispovijedi.

Valja ohrabriti roditelje i one koji se brinu za vjerski odgoj djece da se ozbiljno zauzimaju za njihovu pripravu na svetu ispovijed. To pomaže odraslima da posvijeste, koliko je to moguće, pojmove i metode, ali iznad svega da progresivno od djece stvaraju kršćane zauzete u vjeri; kršćane koji neće pribjegavati moralizmu, legalizmu i religioznoj praksi kao »propisu«, nego će znati donositi odluke po savjesti te progresivno rasti u dobru pod vodstvom svijetla Božje riječi i naučavanja Crkve.

Priredio: Alojzije Jurak

Literatura

Catechèse, br. 37, Pariz, listopad 1969. Monografski broj o ispovijedi.

H. LUBIENSKA DE LENVÁL, Come avviare i fanciulli al sacramento della penitenza.

Catechesi, br. 4, 1968; br. 5, 1968; br. 2, 3, 1971.

K. TILMAN, La catechesi della confessione, La Scuola, Brescia, 1963.

LUCIE KOCKEROLS, I fanciulli e la penitenza, L. D. C., Torino Leumann, 1971.

AA. VV., La penitenza, Dottrina, Storia, Catechesi e Pastorale, L.D.C., Torino-Leumann, 1967.